

SUBJECT : SANSKRIT

CHAPTER NO: 2

CHAPTER NAME: BILASYABANI KADAPI ME

NA SRUTA

PPT-2

CHANGING YOUR TOMORROW

द्वितीयः पाठः

बिलस्य वाणी न कदापि मे श्रुता

Expected Learning Outcome

सामान्य उद्देश्य : (General Objective)

- १ . नैतिकज्ञानस्य वुद्धिः
- २ . 'वुद्धिःर्यस्य वलं तस्य' सम्बन्धित ज्ञानम्

पूर्वपाठस्य आलोचना -

- १ . विलस्यवाणी कदापि मे न श्रुता इति विषयः कस्मात् ग्रन्थात् आनीतः ?
- २ . पञ्चतन्त्रस्य तृतीय तन्त्रस्य नाम किम् ?
- ३ . पञ्चतन्त्रस्य कः लेखकः ? अस्यपात्रगणः किदृशः ?

एतस्मिन् अन्तरे गुहायाः स्वामी दधिपुच्छः नाम शृगालः
समागच्छत् । स च यावत् पश्यति तावत् सिंहपदपद्धतिः
गुहायां प्रविष्टा दृश्यते , न च बहिरागता । शृगालः अचिन्तयत्-
"अहो विनष्टो स्मि । नूनम् अस्मिन् बिले सिंहः अस्तीति
तर्कयामि । किं करवाणि?" एवं विचिन्त्य दूरस्थः रवं
कर्तुमारब्धः- "भो विल! भो विल! किं न स्मरसि , यन्मया
त्वया सह समयः कृतो सित् यत् यदाहं बाह्यतः
प्रतयागमिष्यामि तदा त्वं माम् आकारयिष्यसि? यदि त्वं मा न
आह्वयसि तर्हि अहं द्वितीयं बिलं यास्यामि इति ।"

शब्दार्थः	भावार्थः
अन्तरे	बीच में।
गुहायाः	गुफा का।
शृगालः	गीदड़।
समागच्छत्	आया।
यावत्	जब तक।
तावत्	तब तक।
सिंहपदपद्धतिः	शेर के पैरों के चिन्ह।
प्रविष्टा	अन्दर चली गई।
तर्कयामि	सोचता हूँ।
विचिन्त्य	सोचकर।
दूरस्थः	दूर खड़े हुए।
रवम्	शब्द, आवाश।
समयः	समझौता (शर्त)।
बाह्यतः	बाहर से।
प्रत्यागमिष्यामि	वापस आऊँगा।
आकारयिष्यसि	पुकारोगी।
यदि	अगर।
आह्वयसि	बुलाती हो।
तर्हि	तो।
द्वितीयम्	दूसरे।
यास्यामि	चला जाऊँगा।

अथ एतच्छ्रुत्वा सिंहं अचिन्तयत्-"नूनमेषा गुहा स्वामिनः सदा
समाह्वानं करोति ।
परंतु मद्भ्रयात् न किञ्चित् वदति ।"
अथवा साध्विदम् उच्यते-
भयसन्त्रस्तमनसां हस्तपादादिकाः क्रियाः ।
प्रवर्तन्ते न वाणी च वेपथुश्चाधिको भवत् ।।

अन्वयः भयसन्त्रस्तमनसां हस्तपादादिकाः क्रियाः वाणी च न प्रवर्तन्तेः वेपथुः च अधिकः भवेत्।

सरलार्थः इसके बाद यह सुनकर शेर ने सोचा-“निश्चय से (ही) यह गुफा अपने मालिक का सदा आह्वान (पुकार) करती है। परन्तु (आज) मेरे डर से कुछ नहीं बोल रही है।”

अथवा ठीक ही यह कहते हैं- ‘भय से डरे हुए मन वाले लोगों के हाथ और पैर से होने वाली क्रियाएँ ठीक तरह से नहीं होती हैं और वाणी भी ठीक काम नहीं करती; कम्पन (घबराहट) भी अधिक होता है।’

शब्दार्थः	भावार्थः
अथ	इसके बाद।
एतत्	यह।
श्रुत्वा	सुनकर।
अचिन्तयत्	सोचा।
नूनम्	निश्चय से (ही)।
गुहा	गुफा।
स्वामिनः	मालिक का।
समाह्वानम्	बुलाना (पुकार करना)।
मद्भयात्	मेरे डर से।
साधु	उचित (अच्छा)।
भयसन्त्रस्तमनसां	डरे हुए मन वालों का।
हस्तपादादिकाः	हाथ-पैर आदि से सम्बन्धित।
क्रियाः	काम।
प्रवर्तन्ते	प्रकट होते हैं।
वेपथु	कम्पन।

EXTRA QUESTIONS

- १ . श्वरनश्वरः कुत्र प्रतिवसति स्म ?
- २ . सिंहस्य नाम किम् ?
- ३ . कः आहारं न प्राप्तवान् ?
- ४ . कदा सा एकं महतीगुहां अपश्यत् ?
- ५ . सिंह किम् अचिन्तयत् ?
- ६ . शृगालस्य नाम किम् आसीत् ?
- ७ . शृगालः किम् अचिन्तयत् ?
- ८ . सिंहःइति पदे का विभक्ति ?
- ९ . कः दुरस्यः श्वं कर्तुम् आरब्धः ?
- १० . पञ्चतन्त्रम् केन रचितः ?

सन्धि

कस्मिश्चित

इतस्तत्रः

क्षुधात्तः

किञ्चिदपि

कोऽपि

समागमिष्यामि

थन्मया

गृहकार्य -

अनुच्छेदे स्थित पञ्च प्रश्नान्, पञ्चप्रकृति प्रत्ययः लिखत ।

ODM EDUCATIONAL GROUP